СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 20. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 2-го лютого 1943. No. 20. Jersey City, N. J., Tuesday, February 2, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ВЕРНУВ ДО БІЛОГО ДОМУ

ВАШИНҐТОН. — З Білого Дому оповіщено, що президент вернув з довгої подорожі поза межами Злучених Держав, якої кульмінаційною точкою була історична конференція в Касаблянці, в Французькім Марокко в Африці. Президент, як відомо, відвідував ще ніґерську републику Ліберію в Африці, як теж мав побачення зі своїм „старим другом", себто бразилійським президентом ҐетуліоВарґасом. По короткій перерві в Тринідад, що є частиною Британської Західньої Індії, президент прибув до Маямі в Флориді, де пересів з літака до поїзду, який його привіз назад до столиці. Разом з президентом вернули його найближчі співробітники, такі як Гері Гопкинс і адмірал Вилйем Лейгі.

Поза тими відомостями не видано з Білого Дому покищо ніякого іншого комунікату.

ФЛИН ЗРЕЗИҐНУВАВ З ПОСОЛЬСТВА ДО АВСТРАЛІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт оминув великий клопіт, як він вернув до Вашинґтону. Едвард Ж. Флин, недавній голова Краєвого Демократичного Комітету, себто „демократичний бос", що зістав назначений президентом Рузвелтом послом до Австралії, вніс на руки президента резиґнацію. Це назначення викликало серед републиканців і многих демократів негодування. Воно дійшло до того, що заповідали, що сенат не затвердить цеї номінації. Чи це заважило на рішенню Флина, чи що інше, тяжко сказати. Сам Флин подає, що він не хоче щоб його особа була причиною такого роздору, що шкодив би воєнним змаганням, які повинні бути на першому місці. Каже, що йому не залежить на тому, що з ним станеться, але більше залежить на особі президента, якого втягають у цю справу. В тому він винує републиканців. Противники цеї номінації закидали, що Флин не має відповідних кваліфакіцій на те, щоби бути послом в Австралії, що відграє тепер незвичайно важну ролю через воєнні обставини. Теж підносили, що він був замішаний в певні „політичні скандали", як і в справу з хідником, виправлюваним на громадський кошт.

ПАНІ РУЗВЕЛТ БОРОНИТЬ ФЛИНА.

НЮ ЙОРК. — Пані Елеанор Рузвелт, говорячи в Купер Юніон на тему „надходячої перемоги над державами „Осі", відповідала на запит в справі назначення Едварда Флина послом до Австралії. Казала, що Флин є чесною і надзвичайно спосібною людиною, що падає жертвою ворогів адміністрації, які вживають його особи, щоб робити розрахунки з президентом Рузвелтом. При тому згадала за „політичних босів". Казала, що ця система є злою. Але казала вона далі, не булоб політичних босів, себто тої злої системи, колиб загал користав з усіх своїх прав, які йому признає демократія.

ПОЖИВА — ВЕЛИКА ЗБРОЯ, КАЖЕ ЛІМЕН.

НЮ ЙОРК.— Герберт Лімен, бувший губернатор нюйорського стейту, а тепер голова економічної допомоги повоєнному світови, заявив, що Злучені Держави мусять вжити поживу, одяг та інші речі, конечно потрібні до життя, на те, щоб виграти війну, а по війні, щоб виграти мир. Він підкреслив, що разом з аліянтською офензивою і визволенням країн з неволі держав „Осі" мусить іти в парі економічна допомога, бо інакше армія нічого не вдіє з народом, що гинутиме з голоду і від хворіб. Також треба буде зараз по війні прийти краям, що були навіщені війною, з великими засобами поживи, щоб можна приступити негайно до відбудови тих країв, а в першу чергу до обрібки землі, щоби було що з неї зібрати вже в перші повоєнні жнива. Щоб так сталось, казав Лімен, треба буде затягнути до роботи всі можливі американські спосібности, як і всі матеріяльні засоби. Але та робота, казав він, мусить бути зроблена, якщо хочемо виграти війну і мир.

ОРҐАНІЗОВАНЕ РОБІТНИЦТВО ЗАПЕВНИТЬ ПРАЦЮ...

ДІТРОЙТ. — Р. Ж. Томас, президент Обєднаних Автомобілевих Робітників, відповів капітанови Е. В. Рікенбакерови, що в недавній своїй промові казав, що всі вояки мусять по повороті з війни вернути назад до своєї давньої праці. Томас каже, що його юнія вже давно поробила заходи, щоб так сталось і має відповідні умови з такими автомобілевими компаніями як Крайслера, Форда, Дженерал Моторс і т. д. Таку працю, казав він, може запевнити тільки зорґанізоване робітництво. Томас недобрий на Рікенбокера за те, що він казав, що того вояка, як поверне, ніхто не повинен змушувати бути в юнії, як він не захоче в ній бути. Томас каже, що Рікенбакер голосить таке, що противиться робітничій політиці президента Рузвелта.

В Боротьбі з Японцями Американський Вояк є Горою, Стверджує Секретар Накс

ПЕРЛ ГАРБОР. — Френк Накс, секретар маринарки, мав розмову з американськими кореспондентами на тему своїх вражінь, які відніс з оглядин ріжних фронтів на Пацифіку, підчас яких він був свідком двох повітряних, безуспішних, японських налетів на Ґвадалканал. Накс заявив, що тільки через особисту інспекцію можна набути справжнього знання про воєнну ситуацію та про духа армії. Ось те він і набув. Вислідом того досвіду є його переконання, що американський вояк почуває себе у відношенню до японського вояка майстром, та що тому японський опір в Ґвадалкаил буде до 30 днів цілковито зліквідований. Офіцири і вояки пнуться до бою. Дух їх — офензивний. І то на всіх боєвих відтінках. Є тільки одна темна сторона. Це ворожі субмарини, що ще далі наносять нам поважні втрати. Булоб нерозважно, казав Накс, глядіти надто оптимістично на субмаринову язву на Атлянтику. Є поважні страти. Але й на це мусимо бути приготовані, коли хочемо перемогти. Та, запевняв секретар маринарки, спосіб на знищення цеї язви, певно буде знайдений.

„ЗРАДЖЕНА ІТАЛІЯ" ЗАМІСЦЬ „ІТАЛІЯ, МОЯ БАТЬКІВЩИНА"

НЮ ЙОРК. — Артуро Тосканіні, найславніший у світі оркестровий диригент, італієць з роду і патріотизму, виконуючи передаваний через радіо „Гимн Народів", революційний твір на оркестру, хор і сольові партії найбільшого італійського композитора Вердія, змінив славний гимн „Італія, моя батьківщина" на „Зраджена Італія". А зробив це тому, що така зміна відповідає тому, що написав цей гимн, а в першу чергу композиторови Вердієви, що сам належав до кола таких італійських революціонерів-демократів як Маціні й Ґарібальді й був ворогом тиранії, ось такої, яку завела фашистська влада в Італії. Сам Тосканіні відмовився в Італії в 1931 році дириґувати орхестрою, що малаб відіграти фашистський гимн, за що його фізично зневажено. „Гимн Народів" закінчено в обрібці Тосканінія величним американським гимном, що наступив по французькій „Марсилезі".

В ОБОРОНІ МУРИНІВ В ЛЕТУНСТВІ

ВАШИНҐТОН. — Вилйем Г. Гесті, подав за причину резиґнації з становища цивільного дорадника секретаря Стимсона те, що в Американській Повітряній Силі мають ніби верховодити „реакційні політики", що не допускають до повітряної служби муринів, керуючись при тому „ненауковими поняттями" і сумніваючись у спосібности муринів.

Гітлер і Ґерінґ Кричать про Большевицьку Небезпеку для Европи

ЛОНДОН. — Нацистичний уряд і партія відсвяткували десятиліття приходу націстичної партії до влади в Німеччині. Святкування мало кілька несподіваних новостей, передовсім відсутність самого Гітлера на святі. Його святочну проклямацію виголосив з радія д-р Ґебелс, націстичний міністер пропаґанди, виправдуючи Гітлера тим, що мовляв він находиться тепер зо своїми військами. У цій проклямації Гітлер величав здобутки націстичного режіму та вказував на Росію як на головного ворога Німеччини, котру він називав забороло західної цивілізації проти небезпеки большевизму. Гітлер говорив теж, що в цій війні не буде переможців і переможених, а тільки ті, що її переживуть, і ті, що будуть знищені.

Ґебелс у своїй промові теж говорив передовсім проти большевизму, котрий він звязував з „плютократією" і жидами. Він теж страшив німців загибіллю.

Ґерінґ у своїй промові заявив, що націсти знають нині тільки одного ворога: комунізм. Він виправдував німецькі невдачі в Росії й запевняв, що Росія вже вичерпує свої резерви. Він обіцював пімсту Британії, як тільки Німеччина упорається з Росією.

ВРАЖІННЯ ПРОМОВ НАЦІСТИЧНИХ ПРОВІДНИКІВ У ШВЕЦІЇ Й АНҐЛІЇ

СТОКГОЛЬМ. — Шведська преса висказується про значіння промов націстичних провідників на націстичному ювилею з незвичайною відкритістю. Вони добачують у словах і недоговорюваннях признання провідників націзму, що Німеччина стоїть перед розгромом.

ЛОНДОН. — Британські ґазети підчеркують передовсім тон промов Ґерінґа й Ґебелса. Мовляв, пропала стара націстична самопевність і остався тільки „чорний страх", у якому одинокою потіхою є безосновне сподівання, що німцям удасться розсварити Обєднані Держави.

СРІБНИЙ ЦЬВЯХ.—Генерал Гаролд Александер, командант британських військ на Близькому Сході, забиває срібний цьвях як останній цьвях на залізничій дорозі, що має лучити Бейрут з Тріполісом. Після цього він повів першу льокомотиву на тій лінії. Проведення лінії стало можливим внаслідок захоплення Тріполісу британськими військами.

БОМБАРДУЮТЬ БЕРЛІН НА САМЕ НАЦІСТИЧНЕ СВЯТО

ЛОНДОН. — У саму річницю націстичного захоплення влади в Німеччині британські летуни бомбардували сильно боронену німецьку столицю Берлін. Рейдів доконано поспішними літаками, що скидали бомби по 500 фунтів ваги. Перший рейд почався коло 11. години рано саме в хвилі, коли маршал Ґерінґ збирався виголосити свою промову зприводу десятиліття режіму Гітлера; він мусів промову відложити через рейд. Другий рейд був того самого дня коло 4. години сполудня, коли ювилейну промову мав виголосити міністер пропаґанди Ґебельс.

Оба рейди обійшлися британцям дешево.

АМЕРИКАНЦІ ЗНОВУ БОМБАРДУЮТЬ НІМЕЧЧИНУ.

ЛОНДОН. — Американські літаки доконали вже другого рейду на Німеччину й бомбардували цим разом знову Вільгельмсгафен і Емден, важні німецькі порти. Підчас рейду американці збили 22 ворожі літаки, а самі втратили 3 бомбовики.

НІМЕЧЧИНА СКРІПЛЯЄ КАМПАНІЮ ПІДВОДНИХ ЧОВНІВ.

ЛОНДОН. — Дальший доказ скріплення підводної кампанії проти Обєднаних Держав добачують загально в іменуванні Карла Деніца (американці вимавляють його імення — Довниц), командантом німецьких підводних човнів, адміралом усії німецької воєнної фльоти. Його попередник Редер став інспектором фльоти.

Обнимаючи команду фльоти, Деніц заявив у своїй промові, яку передано теж радіом, що він вложить усі сили фльоти в боротьбу підводних човнів, котру він буде вести безпощадно.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ЗАХОПИЛИ ПЕРЕДОСТАННЄ ГНІЗДО В СТАЛІНГРАДІ.

ЛОНДОН. — Російські війська вже майже доконали знищення всеї німецької армії у Сталінграді, бо заняли передостаннє „гніздо", що ще боронилося перед переможною офензивою червоної армії. У цьому ґнізді захоплено ґенерала Фрідріха фон Павлюса, команданта всіх військ у Сталінґраді, з ним 16 інших ґенералів. За їх інформаціями в Сталінґраді німці мали разом не 220,000, але 330,000 війська, з чого росіяни вбили за останніх 20 днів 100,000.

На кавказькому фронті червона армія захопила Майкоп, центр багатих нафтових теренів під Кавказом, та Тихорець, важний залізничий узол, 100 миль від Ростова. У своїй кампанії в Кубанщині російські війська посунулися значно в напрямі до Крансно-дару та захопили Білорічинськ.

Німецький комунікат з того самого дня подає вістку про йменування ґен. Павлюса маршалом.

Американські кореспонденти з російською армією на Кавказі стверджують, що німці не дістали нафти з кавказьких нафтових піль підчас їх окупації.

НІМЦІ НАСТУПАЮТЬ У ТУНІСІ.

ГОЛОВНА АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Німецькі повзи, піхоти й артилерія наперли на невеликі французькі відділи, що боронять провагу Фаїд, на дорозі зо Сфаксу до Сбеїтлі, в центральнім Тунісі, і заставили їх відступити.

Відділи ґенерала Ромеля дістали поважні засилення, між іншим великанські нові повзи, звані „тиґрами" від образу тиґра, намальованого на вежі кожного повза. Такий повз, кажуть, важить коло 62 тони, і має 6-цалеві панцирі на переді й на заді вежі та скріплені панцирі, на 5 цалів грубі, по боках. Кожний повз має одну 88-міліметрову гармату та низку менших.

СКРІПЛЕННЯ ДЛЯ ҐЕНЕРАЛА ДЕ ҐОЛА.

ЛОНДОН. — Сюди дістався з Франції Рене Масілі, визначний французький політик, котрий постійно відносився ворожо до націстичного уряду й французьких апізерів. Він був колись амбасадором у Туреччині. Зараз по своїм приїзді до Лондону, він пристав до акції ґенерала де Ґола.

ЗАМІТНА ПЕРЕМІНА В ІТАЛІЙСЬКОМУ КОМАНДУВАННІ.

ЛОНДОН. — Вісім днів по упадку Тріполісу вступив зо становища начальника ґенерального штабу маршал Уґо Кавалеро, один з найближчих співробітників Мусолінія. Його місце заняв ґенерал Вітторіо Амброзіо.

Британські обсерватори добачують у цій переміні дальше скріплення проти-Мусолінівських елементів у командуванні італійською армією. Мовляв, італійські банкирі й промисловці бачать уже тепер, що Італії не можливо буде добутися з розгрому й хаосу, як довго нею буде правити теперішня диктаторська кліка.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Therre months	$2.50

Цивільне Дезертирство

Американська Федерація Праці видала до робітників заклик допомогти в кампанії американського громадянства проти безпотрібної відсутности при роботі.

Заклик каже між іншим:

„Аби досягнути цеї цілі, кожний робітник повинен ставати на роботу кожного дня, хіба що йому на це не дозволяє недуга, нездібність або умовини, над якими він не має влади".

Звісно, така повинна бути робітнича дисципліна кожного нормального робітника й в нормальні часи, коли особистий інтерес заставляв робітника появлятися правильно на роботу й від неї без причини не відходити. Та тепер часи надзвичайні, і в правильній появі робітника на працю зацікавлений уже не тільки робітник і підприємець, але й ціле громадянство.

„Робітники, заняті в промислі", каже відозва, „це справжні вояки продукції. Виконний комітет (Американської Федерації Праці) твердо переконаний, що робітники повинні вистерігатися ходити поза фабрику. Як робітник не появляється на роботу правильно, то він може цим спричинити труднощі, а то й смерть вояків, затягнених у збройні сили, котрі мусять служити на полі бою".

Ці надзвичайні часи ставлять отже робітників у надзвичайне положення. Робітник це вже не тільки частина продуктивної сили народу, але й частина воюючої сили держави. Як продукційна сила хромає, недомагає, зривається, то від цього терпить не тільки цивільне населення, але й військо. Від того терпить не тільки вигода чи здоровля цивільних людей, але й воєнне зусилля армії й фльоти, від якої залежить уже існування цілої держави.

Порушує наконець відклик Американської Федерації Праці й особисту ноту: „Між цими збройними силами є й кревняки занятих у продукції робітників, які служать по робітнях, продукційних фабриках, при транспорті, які продукують всякі товари й засоби, потрібні збройним силам для виграння війни".

Іншими словами сказавши, воєнний час виніс робітника на вищий щабель суспільної вжитковности. Його роля нині більша й важніша, ніж вона була в звичайний, нормальний, мирний час. Та рівночасно на нього впав і вищий обовязок. Занедбання того обовязку є більше серіозною справою нині, ніж воно було в мирні часи. Коли робітник нині немовби вояк на цивільному пості, то й невиправдане покинення цього посту рівнорядне з покиненням посту вояком у бою: це цивільна дезерція.

Громадянська Війна в Югославії

Описуючи внутрішнє положення в Югославії, С. Л. Золцбергер, заграничний кореспондент „Ню Йорк Таймсу", порівнює його зо станом України вчасі між початком большевицької революції й закінченням російської громадянської війни. Подібність між двома країнами на його думку в тому, що за розгромом краю заграничними ворогами і поділом його між ворогів прийшов період дикої різні між самими громадянами в громадянській війні.

Югославія вариться нині в кипучому котлі, під котрим огонь підпалює інтріґа держав Осі. У цей котел вкинено прерізні елементи патріотизму, національного духа, окружних різниць, головно між сербами й хорватами, політичні зависті, релігійні антипатії, ідеольоґічні розходження й основні складники суспільної революції.

Золцбергер вичисляє в Югославії аж десять осібних організованих воюючих груп, не числячи очевидно німецьких, румунських, мадярських, болгарських і італійських окупаційних військ. Ось вони: шумарі, усташі, домобранці, сільські сторожі, білі ґвардії, четники Кості Печанаца, четники ґенерала Міхаловіча, фашистівські чорні сорочковці Люби Льотіча, куклова армія премієра Міляна Недіча й народня визвольна армія, загально звана партизанами.

Ці групи кермуються з кількох головних осередків:

Першим є Загреб, столиця Хорватії, з котрої „поґлавник" (вождь) Анте Павеліч кермує своїми усташами, котрі є чимось аналоґічним до Ґітлерової „Шуцштафель" (Вибраної сторожі); і національною міліцією, до котрої належать „домобранці", що є чимось рівнорядним з Ґітлеровою Молоддю, та брунатносорочковцями.

Другим осередком є Білгород, з котрого маршал Недіч кермує своєю малою сербською армією, уживаною для поліційних цілей, а сербський фашист Льотіч управляє організацією чорносорочковців, котрі помагають німцям полювати на патріотів-партизанів.

У Білгороді теж сидить Коста Печанац, котрий стоїть на чолі товариства четників, ветеранської організації з фашистівськими нахилами. Цих четників не можна мішати з четниками ґенерала Міхайловича: тут дві ґрупи вживають того самого імення, котре походить від слова „чета", що означає невеличкий відділ. Коста Печанац, котрий перейшов на бік Недіча на самому початку німецької окупації Югославії, уживає теж малих відділів на те, аби поборювати партизанів.

Згадані в горі групи Золцбергер називає непатріотичними. Вони всі працюють проти справи Обєднаних Держав, а рівночасно проти рятування їх краю. Всі інші групи він готов назвати патріотичними, не дивлячися на те, що вони гостро різняться щодо своїх цілей і засобів боротьби та що вони часто воюють проти себе.

Головними осідками патріотичних груп є місто Біґац, у північно - західній Боснії, на полудне від Загребу, осідку Павеліча, та частина південної Боснії, що стоїть під владою ґенерала Міхаловіча.

Місто Біґац, що лежить над рікою Уною, захопили в свої руки в минулому році партизани, незалежна політична група, котрою кермує Іван Рібар, бувший президент Скупщини, югославянського парляменту в Білгороді, або його син. Цей осередок удержує постійні звязки з різними партизанськими групами, звязаними з Народньою Армією Визволення, що стоїть під кермою чотирьох головних військових провідників: Кості Наді; Мілоша Дудіча; містичної фіґури, що має бути псевдонімом на ймення Тіто; та Петка Діпчевіча.

Біґацька республика розтягається на 30,000 квадратових миль і удержує постійні радіові звязки з зовнішнім світом, головно з Москвою.

Далі на полудне, в Боснії й Санджаку, находиться осідок ґенерала Міхаловіча. Його округ можна назвати Державою Четників. Він ділає як певного роду реґент (правитель) в імені проґнаного короля Петра Другого, що тепер студіює на анґлійськім університеті в Кеймбриджу.

Кромі цих є ще багато менших груп, звязаних або з партизанами або організаціями четників. Сюди належать: „шумарі" (лісові люди) Хорватії, котрі піддержують партизанів; так звані Білі Ґвардії Словенії, що визнають над собою ґенерала Міхаловіча; та партизани в Словенії. У Словенії є теж орґанізація, що зветься Сільською Сторожею, котра репрезентує клерикальну партію й видно стоїть близько Міхаловіча.

Завзята боротьба ведеться між могучо зорганізованими групами Міхайловіча й групами з осередком у Біґацу. Останніми місяцями партизани Біґаца були багато активніші ніж Міхаловіч, котрий держиться політики тихої реорганізації й вичікування дня, коли другий фронт досягне Балкану. Ці ґрупи перебивають немилосердно одна одну, а держави Осі запопадливо підюджують їх одну проти одної, стараючися видимо довести до взаїмного винищення південних словян до того ступня, аби опанування краю ізовні могло бути доконане без труднощів.

Вся ця ситуація має великий вплив поза межі Югославії. На нещастя для справи Обєднаних Держав, югославянський уряд у Лондоні є вмішаний у цю боротьбу груп у Югославії вже хочби через те, що цей уряд на вигнанні признав ґенерала Міхаловіча своїм міністром війни. Через те, що партизани мають звязки з Москвою, виринає напруження між Британією й Росією, бо Британія собі піддержувала досі Міхаловіча як міністра війни в кабінеті уряду, що має свій осідок у Британії. Тепер уже не є ніякою тайною, що при Міхаловічу служать офіцирами деякі британці та що він удержує постійні звязки через радіо з головною кватирою Обєднаних Держав. З другого боку партизани неменше відкрито проголошують свої симпатії до Москви. Між ними є теж командантами багато комуністів, хоча далеко не всі. Останнього квітня вони тайно вислали своїх представників на Україну для навязання звязків з українськими партизанами, котрими кермує червона армія.

Різниця між Британією й Росією за цю справу прибирає поважні розміри. Були заходи ці розложення заглаїти, але вони не мали успіху. Москва далі переконана, що вона ставить ставку на доброго коня, а британський уряд признавши раз Міхаловіча символом югославського опору окупантам, далі його послідовно піддержує, а за ним і югославський уряд на вигнанні твердо стоїть проти партизанів і за Міхаловіча.

Повоєнні Уліпшення

При кожній більшій американській фабриці, не кажучи вже про федеральний чи стейтові уряди, окремі гурти людей, найчастіше зложені з техніків і ріжного роду інжинірів, незамітно працюють над повоєнними плянами. Їх завданням є придумати ріжні продукти і пляни продукції, щоби по закінченні війни дана фабрика могла відразу звивати свої воєнні вироби, а на їх місци виробляти продукти щоденної цивільної потреби.

Ті техніки стараються вдосконалити всі ті продукти, котрі вже існують, а також придумати якісь нові винаходи. На ту тему виголосив доклад один з того роду фахівців, д-р Аллен А. Стокдейл, Вилкс Бері, Па., в якім заповідав багато цікавих новостей, що будуть впроваджені по війні. Родинні літаки по війні будуть так само курсувати, як тепер курсують родинні авта. Ті літаки легко зможуть злітати і осідати на дахах малих домів. Вбільшости ті літаки будуть зроблені з плястичної маси. З тої маси будуть виробляти найріжнородніші речі, зокрема меблі, котрі не будуть мати в собі ні куска заліза, ні дерева. З тої маси будуть навіть будувати цілі доми, шляхи і т. п. Будуть такі машини, котрі висказувані голосом слова будуть відразу переміновати на друковане слово. Будуть телевізійні телефони, в котрих можна буде говорити до даної особи по телефоні і водночас її бачити. Буде непромакальний папір, буде тютюн, що не залишає попелу. Будуть впроваджені способи дуже дешевого виробу електричної енерґії. Також винайдуть ріжні матеріяли, як ось ґазоліну і т. п., що міститиме в собі величезну скількість енерґії; спосіб увільнення енерґії в атомі піде значно „вперед". (Вчені говорять, що в однім атомі, себто в найменшій частині матерії (а таких частин можнаб змістити міліони на кінці голки), є стільки енерґії, що її вистачить на те, щоб переправити через Атлянтійський океан величезний корабель. Але та енерґія є увязнена, а щоби її увільнити, треба до того спеціяльних заходів. Дотепер вдалось увільнити лише частинку з тої енерґії в високоякостевій ґазоліні. Будуть люди теж вміти заморожувати хліб, так, що він все задержуватиме свіжість. Також люди знатимуть такі способи склеювання дощок, що можна буде будувати безконечно довгий паркан лише з „одної" дошки.

В медицині також будуть пороблені великі поступи. Навчать людей добре прокормлюватись і добре засоблятись ріжними мінералами, кальоріями й живинами. Навчать людей виплекувати в собі відпорність на звичайні перестуди. Знайдуть ріжні застрикування на недуги, на котрі ще нині тих застрикувань нема. Знайдуть лікарство проти рака. Навчаться контролювати ріст клітин.

Та найбільший поступ люди зроблять у будові домів. Побудують міліони нових домів і ті доми будуть мати такі вигоди, про котрі нині мало хто мріє. Зокрема електричні прибори будуть відгравати велику ролю внутрі домів. Біля міліон робітників вироблять ті електричні прибори на суму 16 біліонів долярів, впродовж чотирьох і пів року по закінченні війни. Електричні прибори будуть впроваджені на великі розміри також на фармах, і то не лише по домах, але і в фармерських знаряддях, а навіть при погноюванні ріллі. Знайдуть способи придержувати землю в сухих околицях, щоб її вітер не звівав. Знайдуть знамениті середники на всілякі комахи і насікомі, що нищать рістню. Побудують цілі міста з шкла і внутрі тих міст позакладають „ер-кондишенд" апарати, вдержуючи температуру в літі і зимі менше більше на одній ступені. Навчать використовувати сонячне світло в той спосіб, що будуть магазинувати його в збірниках і зуживати його в зимі. Також начнеться використовувати зимову студінь й її також зуживати в літі. Навчаться розвивати мряку на летунських майданах. Будуть будувати ще кращі шляхи, ніж тепер є.

До тих описів, що вигадають неначе опис якогось раю, можна додати й те, що говорили на зїзді кімнатних декораторів 21. січня ц. р. в Ню Йорку. Один з приявних, Мет Денінґ, вбільшости потвердив те, що сказав Стокдейл в Вилкс Бері та добавив багато своїх думок. Він казав, що хатню обстановку будуть виробляти з дерева, що не займається вогнем, та зо шкла, що не збивається. Вбільшости меблі будуть виробляти з плястичного матеріялу. Навіть авта будуть виробляти з плястики. Ґальон ґазоліни дасть 40 — 50 миль. Черевики будуть вироблювані не зо шкіри, а зо штучного матеріялу.

Внутрі мешкань будуть уставлені ріжні світляні апара-

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

35)

— Боже, Боже! — стогнав о. Нестор, мало не плачучи й силкуючись, аж до болю в мізку силкуючись зібрати всю владу свого духа, спрягти в порядні ряди свої думки, запанувати над нервами, привернути рівновагу між постановами і вчинками. Він сів при отвореним вікні й почав вдивлятися в зелень дерев і синяву безхмарого неба. Свіже, тепле, запахуще повітря й вид широких, рівних, барвистих і спокійних площ трохи відсвіжили його нерви, навіяли на нього заспокоєння. Він почав дихати рівніше, повільніше; дрож уступила, і в голові почало прояснюватись.

— Ні, я ще не труп! — промурмотів він. — Я ще вам не нічого варте сотворіння, на котрому ви могли би робити свої досліди! Я ще з вами поборюся! Може то й ліпше, що так несподівано, так цинічно й безстидно виявили свій апетит на моє добро! Злий демон, котрому ви служите, зробив собі з вас жарт, огидний жарт. Ви думали, що я відразу впаду, подамся, й ви візьмете мене в руки і зробите зо мною, що схочете! Аж ні! Ні, ні, ні, ні! Я отямився! Ви шпигонули мене, а я прокинувся з тяжкого сну! Того мені й треба було! Спасибі, спасибі! Тепер я вже не сплю, тепер я добре чую й бачу, де я і що зо мною робиться! Тепер я не дамся! Не дамся! Не дамся! Виведу вас у поле! Зажартую собі з вас іще гірше, ніж ви собі з мене жартували!

І, збираючи докупи всі свої сили, з певним острахом він стрібував стати. Боявся власної немічности, але врадувався дуже, коли побачив, що немічність та минула, що це перед хвилинкою був тільки наглий, хвилевий напад, а не початок тяжкої хвороби. Він чув себе легким і хоч назверх спокійним. Чув, що може думати й виконувати свої думки. Мов блискавки, мигали в його голові ріжні пляни, дикі, фантастичні, але за кожним услід бігла холодна розвага, ловила його на лету, розщипувала, мов пострілену птицю, і кидала в нівеч. А за дикими й фантастичними плянами, що були немов останні ракети уступаючого зворушення і тривоги, пішли звільна поважніші, практичніші думки.

— Фундацію! Фундацію зроблю! Нехай хоч бідні люди мене добрим словом споминають!

Оті слова повторяв він, немов хотів витвердити їх напамять, цвяхом убити у свою душу. І вже укладав собі, як він поїде до Львова, відшукає знайомого нотара, спише заповіт. На душі його почало робитися лекше, лекше, свобідніше на саму думку, що його капітал не пропаде марно, не піде в руки неробів, котрі швидко зуміють промити йому очи. Але це вдоволення знов почало блідиути, розвіватися парою, а з темного хаосу вражінь виринали нові погрози. Поки то ще до Львова! От це вже два роки, як він не був у Львові! Та й чи легко то йому старому туди вибратися! Як і на кого лишити помешкання! Алжеж остання його подорож памятна йому — ой, і дуже памятна тим, що його тоді обікрали. О. Нестор, звичаєм скупарів та загребитрошів, до тої міри опанований був пристрастю громадження, збирання та складання, що ніколи не міг дійти до того, щоб вести порядний спис своїх доходів і трат, щоб мати ясне уявління того, скільки він мав маєтку. Незлічиму силу разів він постановлював собі „завтра зробити докладний рахунок", та все якийсь забобонний страх зупиняв його при виконуванню цього діла. Він ніколи не вийшов понад уложення спису нумерів книжечок та цінних паперів; готових грошей: червінців, талярів і інших монет, що були в нього поскладені в ріжних купках та в ріжних криївках, він так ніколи й не міг дорахуватися до ладу. От тим то й вийшло, що, коли під час його останньої подорожі до Львова до його помешкання закрався злодій, о. Нестр тільки по розбитім вікні та зломанім замку в шафі доміркувався, що чиясь чужа рука господарювала в його хаті. Що й скільки забрав йому з хати цей непрошений гість, він докладно не міг дочислитися. Тільки по довшім слідженню й порівнюванню він переконався, що забрано йому шість книжечок щадничих вартости 6,000 ґульденів, а що понад це, — то хіба Бог один знає. О. Нестор нікому не признався про розмір своєї шкоди, тільки одній пані Олімпії розповів про все, просячи, щоб не розголошувала цього й заховала діло в секреті.

— Щадничі книжечки злодієви не придадуться нінащо, — говорив він. — У мене є нумери, і я ще нині телеґрафічно завідомлю касу, що такі книжечки в мене вкрадено, значить, вона їх нікому не виплатить, а коли хто зголоситься за їх виплатою, той сам себе віддасть у руки поліції. А що крім того вкрадено, це вже... — і о. Нестор махнув рукою, немов хотів сказати: Бог з ним, з тим злодієм!

— Щось там дрібних грошей забрав, — додав о. Нестор, — здається, небагато, бо що там він у мене багато найде! Ну, та ще годинник срібний, старе клепало! Не варто задля того й крику підіймати. А вже найсмішніше те, що в додатку взяв чоботи, і то не старі, а нові! Га, га, га! Як би він знав...

О. Нестор не доповів. Йому ніяково було признатися, що в старих, дірявих та заплеснілих чоботях він якраз тоді мав зложених пару тисяч самими дукатами, коли тим часом нові стояли порожнісінькі.

Пані Олімпія справді заховала в секреті оповідання о. Нестора про цю крадіж, та справа вийшла потрохи на верх без її вини. Власне ті нові чоботи видали злодія.

Одного дня, коли о. Нестор нічогісінько не надіявся, застукано до дверей його покою, а коли він отворив, побачив жандарма, котрий держав закованого в ланцюжки Цвяха. За жандармом стояв війт із присяжним, а за ними ціла юрба народу. Присяжний мав у руках украдені в о. Нестора чоботи, котрі Цвях хотів було продати в містечку та котрі видали його тим, що в нутрішній частині халяв вистебнуване було зеленою ниткою імя і прізвище о. Нестора. Цвях, як неписьменний, не надіявся зради, але купець зараз пізнав, у чому справа, і віддав його в руки жандарма.

(Дальше буде).

ПРОТИ КОНТРОЛІ НАРОДИН

НЮ ЙОРК. — Делеґати нюйорської філії Краєвої Федерації Католицьких Студентів у Каледжах ухвалили резолюцію, звернену проти контролі уродин, що „підкопує родину, основу американської демократії".

Домашній Фронт

Президент Рузвелт підтримує кампанію Червоного Хреста за норсками

Президент Рузвелт заявив у листі до голови Червоного Хреста, Нормана Г. Дейвиса, що треба берегти здоровля на домашньому фронті, якщо війна має вестися в найповнішому розмірі. Він підтримав цілим серцем посилену тримісячну кампанію Американського Червоного Хреста за вербовання норсок, помічниць норсок і студенток для курсів домашнього догляду.

Кампанію почала Служба Доглядачок при Червонім Хресті у другій половині січня. Завданням кампанії є звербувати 36,000 кваліфікованих, реєстрованих норсок для корпусу норсок при армії і фльоті; 100,000 помічниць норсок при Червонім Хресті, фахових норсок для цивільних і державних шпиталів та 1,000,000 студенток для курсів домашнього догляду при Червонім Хресті, на яких звичайно вчать догляду за хорими та ріжних способів як берегти здоровля та запобігати хоробам.

У своїм листі до Нормана Г. Дейвиса президент писав: „Ми свідомі, що в цій війні здоровля вояків мусить бути на першому місці. Одначе, ми теж свідомі того, що наша велика цивільна армія, наші воєнні робітники, наші діти і домашні робітниці мусять бути здорові, якщо ця війна має вестись у найповнішому розмірі".

Згідно з політикою, недавно принятою воєнним департаментом, до корпусу норсок при армії можуть бути приняті вишколені норски, що є громадянками Обєднаних Держав, або заприязнених зі Злученими Державами, якщо вони відповідають іншим, необхідним вимогам. До корпусу норсок при армії вербує Служба Норсок при Червонім Хресті. Аплікації треба вносити через місцевий відділ Червоного Хреста.

Вживайте Ві-Мейл

Армія і фльота — в порозумінні з департаментом почти — ведуть інтензивну кампанію, щоб кожний, хто пише до вояків за морем, уживав „Ві-Мейл". Причиною цеї кампанії є бажання, щоб почта до вояків доходила скорше і безпечним способом, та щоби защадити дороге місце на кораблях. При транспорті така почта займає всього малу частину того місця, що звичайна почта. „Ві-Мейл" то є такого роду листовий папір, що дає змогу вашого листа сфотографувати, сильно зменшити в розмірі, а потім назад побільшити, так, що адресат дістає його в такім вигляді, що може його легко відчитати.

1. **„Ві-Мейл" це швидкий спосіб** комунікації через море. Її звичайно посилається літаком. Три дні після заняття Північної Африки, „Ві-Мейл" вже була в дорозі до наших військ. „Ві-Мейл" має першенство перед всіма іншими родами особистої почти при полагодженні департаментами війни і фльоти.

2. „Ві-Мейл" це найпевніший з усіх родів воєнної комунікації. З 10,000,000 листів „Ві-Мейл", адресованих дотепер до наших армій, ані один не затратився. Причина в тому, що всі оригінали листів зберігаються в порті висилки. Якщо літак, що везе „Ві-Мейл", розбився через випадок, або в наслідок ворожої акції, тоді зголошується втрачену фільму, листи ще раз фотографуються і висилаються вдруге.

3. „Ві-Мейл" защаджує місце для перевозу воєнного матеріялу, конче потрібного для війська. 1,800 листів, переміненних у „Ві-Мейл" не забирають більше місця як пачка цигарок.

Пускайте в обіг ваші центи і ніклі

Директор виробу монет каже, що ми стоїмо перед небезпекою щораз більшого браку дрібної монети, особливо центів і ніклів. Головна причина в тому, що весь метал по можности має вживатися на військові потреби. Тому не можна робити нових монет.

Щоб запобігти цій недостачі взивається населення пускати назад в обіг монети, що звичайно лежать по хатах в „центових банках", ріжних пуделках, тощо.

Департамент скарбу радить, щоби ці монети інвестувати у воєнні марки. Перша ціль тої пропозиції лежить в тому, щоби дістати назад в обіг монети, а друга, щоб продавати воєнні марки.

(Подає Бюро Воєнних Інформацій у Вашингтоні).

АМЕРИКАНСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ ВИТАЄ АРАБСЬКОГО КНЯЗЯ. — Американський майор-генерал, Джордж С. Патон, мол., як бачимо на образку, витається з принцом Мулай Гасаном, найстаршим сином французько-мароканського князя, формальної правителя Французьким Марокко.

НАЦІСТІВСЬКА ВЕРХІВКА В ПОГАНОМУ ПОЛОЖЕННІ

БЕРН, (Швайцарія), (ОНА). — З Німеччини надійшла вістка, що націстівська верхівка найшлася в дуже прикрому положенні. З російського фронту повідомляють, що німецька армія постійно відступає, що там є великі втрати, та що німецький нарід не повинен сподіватися на російськім фронті ніяких побід, бо там велика зима й тому німецька армія мусить відступати і приготовлятися до весняних боїв.

Такі невеселі вісти з фронту завдають націстській верхівці багато клопоту, бо вона мусить передавати їх широкій публиці, яка привикла слухати, що німецька армія непобідима, та що на основі попередніх інформацій з російського фронту війна вже давно повинна була закінчитись. Німецька армія вже мала вигнати росіян за уральські гори і заводити на здобутих совєтських землях новий тоталітарний лад.

Але справа обернулася в другий бік. Замісць того, щоби німецькі війська гнали росіян за Урал, совєтська армія жене німців на захід. „Фелькішер Беобахтер" є страшно обурений з того приводу і пише, що це є цілком неправильно, але каже, що як так піде далі, то німецький нарід мусить бути приготований до найгіршого. Всьої правди про події на російськім фронті німецька газета не пише, але перестерігає населення, що там справи попсулися і якщоб ворог переміг, то німці найшлися б в дуже прикрому положенні. Цим, здається, націстські партаймени хочуть попередити німецький нарід перед наступною катастрофою і загартувати його до останніх боїв.

Ціла націстська пропаганда — радіо, преса, віча — тепер тільки одним займається, якби підготовити народ до лихих вістей з російського фронту і видусити з нього останню силу до боротьби з надсподівано сильним ворогом. Вся німецька преса галасує, що тримаймося — не даймося, бо можемо програти. „Берлінер Берзен Цайтунг" навіть пише, що німці повинні брати приклад з англійців і не піддаватися в лиху годину. Англійці, каже згадана газета, вже находилися над пропастю, але рішили не датися і вийшли з біди.

В Карпатській Україні Вибухли Бунти

ЛОНДОН, (ОНА). — Мадярам чуже добро боком лізе. Від того часу, як вони окупували словацькі й українські землі — на Підкарпаттю нема спокою. Там вже кількома разами вибухали заворушення, а тепер знов є вістка, що там неспокій. Словаки й українці не хотять за ніяку ціну йти до мадярського війська, але мадярська влада на це не дивиться і силою тягне їх до армії. З того приводу між представниками влади і населенням приходить до кривавих сутичок. Ось тепер надійшла вістка, що в Березові вбито десять осіб. Подробиць про це нема і годі сказати, чи вбиті були українці, жиди, чи хто інший, але самий факт, що такі бої між населенням і представниками влади мають місце що кілька тижнів, свідчить, що мадярам на Підкарпатті невезе. Люди не хочуть мати з мадярами нічого спільного і на кожнім кроці протестують. Через те мадяри їх арештують і висилають в концентраційні табори. Найчастіше бунтується населення в тих містах і селах, де переважають українці. Недавно приходило до кривавих сутичок між мадярською жандармерією і населенням в Ужгороді, Кошицях, Березові, Мукачеві і Севлю.

Словацькі вуглекопи відказалися недавно працювати з німецькими інженірами в копальні вугля і вийшли на страйк. Вони поширювали між народом відозви, які говорили: „Проч з німецькими й мадярськими фашистами". Мадяри вуглекопів арештували.

Повоєнні Уліпшення

(Докінчення зо сторони 2-гої)

ти, котрі видаватимуть ріжні світла, білі, жовтяві, синяві і т. п. При помочи ріжних електричних потисків можна буде прикрашувати кімнату ріжним освітленням: Залежно від настрою, температури чи декорації в хаті можна буде кімнату освітлювати одним або другим кольором. Та будуть і такі кімнати, що нічо будуть освічені від стін. Бо ті стіни будуть помальовані певними фарбами, що за дня вспкнуть у себе багато світла. В ночі вони будуть те світло зо себе видавати і будуть освічувати кімнату. Також ті стіни виглядатимуть інакше помальовані за дня, а інакше вечером. При помочи певного насвітлення на стінах будуть показуватись раз одні образки, а раз другі. Це нині покищо примінене на сцені, де нераз танцюристки танцюють в одних костюмах, а за зміною світла ті костюми виглядають зовсім інакше.

Стіни в домах, що розділяють одну кімнату від другої, будуть такі, що можна їх буде пересунути в один бік або другий. Коли комусь захочеться іншого розміщення ніж те, яке мав, легко це сам виконає. Перемінить мешкання так, що воно виглядатиме цілком інакше. Колиб цього за дня довершила жінка, то чоловік, вернувши вечором до дому, думатиме, що попав в інакше помешкання.

Телевізійні апарати будуть так удосконалені і розповсюджені, що будуть їх вставляти в кожній кімнаті, так, як нині по кращих помешканнях вставляють холодники (фриджидери).

Такий то буде рай на земли, як закінчиться війна. Чи серед тих матеріяльних уліпшень люди будуть щасливіші ніж ми нині є, чи як наші предки були, це залишається відповісти психольогам, фільософам, духовникам. Зате варта застановитись над тим рожевим образом дивлячись на нього з чисто економічного боку. Безперечно війна розбурхає людського духа до тої міри, що він створить такі нові винаходи, котрі треба булоб у мирних часах творити віками. З цього боку дивлячись, то дійсно можна припускати, що той рай має реальні можливости. Але коли ми поглянемо на цю справу з боку економічного знищення, котре може потягнути за собою довга війна, то можна заключати, що люди будуть перетомлені, господарські ресурси вичерпані, фабрики зужиті. Тяжко буде в короткому часі виконати те гігантичне діло. Це треба мати на увазі, вже хочби тому, щоб не помилувати тим, що маємо сьогодня. „Краща синиця у жмені, ніж орил під облаками", каже наша пословиця. Кращий нинішний дім, хочби він не дорівнював тому прекрасному будучому домови, ніж той будучий дім, що покищо ниці є лише в уяві.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Роля Американців при Відбудові Европи

(ОНА). — Як закінчиться війна і почнеться відбудова Европи, то на думку Луїса Адаміка, американці відгравать имуть велику ролю. Адамік, американський письменник словінського походження, завжди цікавився европейськими справами і навіть написав книжку про те, як европейські імігранти в Америці повинні і можуть впливати на Европу, щоби вона приняла американські засади правління. Він виголосив недавно до студентів в Антійок Каледж промову, в якій висловив думку, що як війна потриває ще два роки, то Европа буде знищена до того ступня, що її буде дуже тяжко відбудувати. Але як прийде час на відбудову Европи, то туди поїде велика кількість кваліфікованих американців, які при відбудові середущої і східної Европи будуть відгравати велику ролю. Вони привезуть до Европи американського духа толеранції і справедливости.

Другим бесідником на отворенню курсу европейських проблем у вище згаданім каледжу був Фелікс Ґрос, голова ради, яка займається виробленням плянів для середущої і східної Европи. Вона складається з представників ріжних европейських урядів на вигнанню і старається виробити пляни, як більш-менш малаб виглядати повоєнна Европа. Ґрос заявив, що як тільки скінчиться війна, то молода американська генерація матиме перед собою велике завдання. В Европі, говорив Ґрос, є міліони голодних людей, яким треба буде достачити хліба, одежі, ліків і книжок. Треба буде будувати нові доми, школи, тощо. Знищена й виголодніла Европа звернеся до Америки за допомогою, яку американська суспільність буде давати. Це є величезна проблема й американці мусять її розвязати. Без них Европа не зможе дати собі ради.

Ґрос заявив, що націсти знищили Европу до того ступня, що треба буде великих зусиль, щоб її знов привести до себе. В деяких сусідних краях націсти не тільки матеріяльне добро винищують, але й нарід. Німці вже вибили міліони цивільного населення ріжної професії. Молодь гине на фронті, а дома націсти систематично винищують старших. Вони роблять це з вирахуванням, щоби таким чином позбутись небезпечного сусіда.

В многих окупованих німцями краях вибито інтелігенцію й фахівців до такої великої міри, що як прийде час на відбудову, то ці краї мусять послугуватись робітниками ззакордону. Тут власне прийдуть на поміч молоді американці. В культурній ділянці німці поробили такі спустошення, що деякі краї мусітимуть спроваджувати ззакордону лікарів, професорів, інжинірів. Німецька брутальність, голод і пошесть забрали з цього світа міліони людей. Повоєнна Европа цілком не буде виглядати так, як та, що її німці знищили.

Третим з ряду промовцем був польський консул Стракач. Він говорив, що в середущій і східній Европі прийдуть великі переміни. Народи мусітимуть з собою кооперувати і відбудовувати свої краї спільними силами так, як спільними силами тепер поборюють спільного ворога. Стракач спімнув в промові польсько-чеський договір і казав, що його не треба забувати, а навпаки — треба здійснювати. Казав, що на руїнах Европи повинен повстати новий, справедливий світ.

Четвертим бесідником в Антійок Каледж мав бути югославський державний річи Сава Косанович, але не зміг прибути. В присланім рефераті він сказав, що в перебудові Европи гратимуть ролю не самі лонові дипльомати, а простий народ, який залишився дома і веде боротьбу з ворогом. Европа буде такою, якої народ схоче, бо нині вже не може бути для нікого тайною факт, що простий народ вміє дивитись в будучність своїми власними очима. З цим треба числитися і працювати разом з народом.

Як закінчиться війна і прийде час на мир, то той мир мусить бути справедливий. Він не може бути зроблений на стару моду. Нині люди кладуть голови на війні за те, щоби на світі було краще жити. Причиною нинішньої війни є те, що демократичні держави потурали й панькалися з фашистами. З ними нема що говорити. Націстів треба знищити і тоді доперва демократії можуть спокійно розвиватися і ріжні країни зможуть спокійно жити.

Дотепер було так, що націсти інтригували в демократичних краях і ширили в них свої доктрини. Вони з вирахуванням розбивали демократію, а деякі провідники демократичних країн ще й угоди з ними підписували. Нацисти ніяких угод не узнають. Вони робили їх тільки на те, щоби мати вступ в такі краї і ширити в них свою діявольську пропаганду. Цього більше не смів бути.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ГВАЙСТОН, Н. Й.

Як святкувати ювилеї відділів У. Н. Союзу?

Перед мною „Свобода", а в ній допис гром. Моастирського з Аліквіпни, в якім він згадує, що його відділ, 120 У. Н. Союзу, замісць справляти у воєнний час ювилей 25-літнього існування зложив певну суму на збільшення фондів „Свободи", а ювилей відложив, аж наші сини вернуть з війни. Це дуже добра і розумна думка. Нам усім треба памятати за наш часопис, за наш одинокий щоденник, що вже 50 років несе просвіту і поступ в наші ряди. Хто тільки трохи вдумався в те, що зробила „Свобода" для нашого народу в Америці та скільки добра для старого краю і для українського імени, той певно дбатиме, щоб вона далі розвивалась і не підупадала через фінансові трудноції. Тому треба за те памятати не тільки відділам, але теж і поодиноким читачам „Свободи" при ріжних ювилеях, забавах і т. п.

Та це одна справа. А є ще інша. В нашій громаді є відділ 129, Товариство „Просвіта". Має дуже гарну назву. Дня 30. січня буде товариству 25 років, як сказує на те Пропамятна Книга У. Н. Союзу, яка займає в моїй хаті перше місце, та в якій є описане теж і наше товариство. Поговоривши про те з організатором н. В. Загаєвичем, вписала я в память ювилею відділу кріз своїх дітей ще свої внучки, так, що Товариство „Просвіта" збільшиться таким чином в кількох членів. Це для Батька Союза і наших грядучих поколінь. Але так дуже просилаб я наших матерей в громаді, щоб вони теж памятали за цей ювилей і вписали до нього своїх дітей. Як не тепер, то зробіть такий „дарунок" своїм синам, як вернуть з війни. У. Н. Союз є для нас, для наших дітей, внуків і правнуків. В ньому є те, що нам найдорожче. Тож памятаймо за нього!

Анастазія Дереввляна.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Жіноча Сторінка

На Добрій Дорозі

Виміна думок, що велася між читачками Жіночої Сторінки на тему цього, чи сторінка припала їм до вподоби чи ні — дала цікавий матеріял для цих, що над її виглядом будуть дальше працювати. Ствердила понад увесь сумнів, що сторінка у газеті потрібна, та що цікавий її зміст. Хоч були й деякі розбіжности між читачками, і це, що одних не дуже заінтересувало, інші найшли вартим читати. Так напр. одна читачка писала, що виховні теми спізнені на кілька десяток літ, бо у читачок по найбільшій части уже дорослі діти. Знова інша найшла саме ці справи інтересними, бо дають їй нагоду порівнати, як змінилися методи виховання і обстоювати при цьому, що давні у дечому були кращі.

Така розбіжність думок про зміст ґазети усе трапляється між читачами. Коли купуємо, чи зичимо книжку — вибираємо її по вподобі, знаючи у загальному тему, спосіб писання автора, чи навіть, як цього і не знаємо — маємо інші дані на це, щоб надіятися найти книжку вартою труду читання. Ґазета, побіч останних новин, для яких її купуємо, втискає читачеви багато такого матеріялу, що на іншому місці хто зна, чи й був би його коли зацікавив. Хто з нас пішов би зичити у бібліотеці медичну книжку, шукаючи цікавої лектури? А газетну статтю на лікарські теми прочитаємо у ґазеті дуже радо. Це саме з економією, політикою, робітничим питанням, і десятками інших. Скільки ми зналиб про ці справи, як би ґазета не взяла на себе цього обов'язку висувати їх нам щоднини перед очі, розбуджувати наше зацікавлення; інформувати?

Таким способом, саме у наших часах ґазета дає у руки читачеви пребагато самоосвітнього матеріялу, і теж у найзручніший спосіб, бо правильно, без упину, наче лікарство на недужий організм. Хто звик читати добру ґазету, таку, що розглядає широкий засяг людських справ та знання — цей без великого зусилля, а прямо на засаді щоденної правильної звички, поширює свій світогляд та розрухує думку.

По цій лінії іде розвій цілого ґазетярства. Возьмім ґазету сперед пядесяти літ і порівнаймо її щодо змісту зі сьогоднішною. Скільки нових тем розрослося у цілі розділи, скільки справ, про які, щоб довідатися пядесять літ тому, треба було йти до університетських бібліотек, чи присвячувати окремі студії!

Колись люди брали у руки часопис, щоб довідатися про новини свойого міста та злочини і сензації, що счинилися у сусідстві. Згодом почала ґазета інформувати їх теж про це, що діється на другому кінци краю, заграницею, розглядати більше ділянок внутрішнього життя та заспокоювати цілий ряд потреб щоденного життя читачів. Чим сьогодня став часопис для людей — це показується при кожнім ґазетнім страйку, що на короткий час спинює правильну доставу друкованих вісток. Люди кажуть, що у такий час радо виреклисяб головної їжі дня, щоб замісць неї мати у руках свій звичайний, щоденний часопис.

Жіноча сторінка, чи жіноча преса, теж мусить іди за цією струєю ріжноманітности у доборі тем. І тому, що у читачок неоднакові вподобання, а всіх треба заспокоїти — і тому, що є багато справ, на які саме цьою дорогою треба жінкам звертати увагу. Поки відложимо газету, признавши, що стаття у ній не варта цього, щоб ми її читали — спитаймо себе самі, чому признали її нецікавою. Колиб напр. ми робили це тому, що крім статей про старий край нічого іншого не любимо читати — то мусілиб собі сказати щиро, що хоч наше привязання до землі предків дуже цінне, то проте таки нам треба бути основно поінформованими про ці всі справи, що діються кругом нас, як і треба кожному з нас мати щодо тих свою вироблену думку.

Але від справи малого зацікавлення темами торканими у ґазеті треба відріжнити іншу: є деякі ділянки, які читача цікавлять понад усе й від них починає він читати цілу ґазету. Цього рода зацікавлення дуже шанують видавці та редактори і стараються найкраще його заспокоїти, знаючи, що в цей спосіб найпевніше придержать читача при свойому видавництві.

У наших жінок є теж напевно окремі справи, про які вони хотілиб довідатися чогось більше на своїй сторінці. Ще раз згадую, що довідатися про них за посередництвом ґазети — це найлекший та найпростіший спосіб. Але треба написати про це до редакції. Не шкодить чи воно справа моди, відживлювання, виховання, чи — астрономії! У редакції найдуть для вас відповідь. Не тому, що там самі „всезнайки", які ціле людське знання носять на голові, під капелюхом! Але тому, що редакція має краще досяжний матеріял на кожну тему та скорше може прилагодити його для вжитку читачів.

Недавна виміна думок про вартість Жіночої Сторінки показала, що ми на добрій дорозі. Чи підемо по ній дальше — залежати буде від цих, які пишуть, і тих, що читають, як і тих, що причиняються до її ріжноманітного змісту своїми домаганнями та заввагами.

Клявдія Олесницька.

СПРАВЛЕННЯ

У статті **Листи до Вояків** видруковано: Слухаючи в останних днях радія я попала на передачу зі Совєтів, у якій американський кореспондент обговорював стан моралі совєтського війська, що найважнішим способом, який вдержує і т. д.

Має бути: Слухаючи в останних днях радія я попала на передачу зі Совєтів, у якій американський кореспондент обговорював стан моралі совєтського війська. **Казав він,** що найважнішим способом, який вдержує і т. д.

МАДЯРИ ПЕРЕОРІЄНТОВУЮТЬСЯ

ЛОНДОН, (ОНА). — Мадяри вже зачинають здавати собі справу, що вони залізли в біду. Націсти втягнули їх непотрібно у війну по стороні Німеччини і тепер мадярські полки на російському фронті несуть цілий тягар війни. Німці хотять мадярами спинити совєтський наступ і кидають їх в найбільший вогонь. З того приводу мадяри втратили на російському фронті велику масу свого війська. Деякі мадярські полки були цілком знищені, а деякі розбиті до того ступня, що урльопники не мали до кого на фронт вертати.

Мадярські політики вже збагнули, до чого то йде і тепер стараються уникнути цілковитої катастрофи. Вони вже бачать, що Німеччина війну програє і хотілиб якось викрутитись від того нещастя, яке їх жде після війни. Ян Масарик каже, мадяри вже зачинають переорієнтовуватися і хотіли би вчепитися аліянтського воза. Вони шукають нагоди відчепитись від Гітлера, але в той самий час заявляються проти Совєтського Совєтського Союзу. Чи з того що вийде — не знати, але одно є ясне: мадяри вже знають, що німці війну програють.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ОДИНОКА ЖІНКА, ЩО БУЛА НА КОНФЕРЕНЦІЇ В КАСАБЛЯНКА.

Це капітан Луїз Андерсон (WAACS), що була стенографкою ґенерала Двайта Айзенговера.

Жінка й Дитяча Проступність

Міський Клюб Жінок Ню Йорку підняв перед міським урядом справу дитячої проступности, що останніми часами проявилася досить яскравими поступками й наробила серед громадянства немало бешкету.

Справою занявся був у клюбі спеціяльний комітет, що студіює питання запобіження злочинству й поправи злочинців. По довших студіях цей комітет ствердив передовсім, що громадянство не має належних приспосіблень для запобіження проступности й для суспільного пристосовання молодих дівчат і юнаків, що вже станули на дорогу проступности.

Далі комітет вглянув у причини дитячої проступности й ствердив з натиском, що на це склалося багато причин, передовсім посилене чуттєве напруження внаслідок війни, а далі зменшення числа осіб по всіх тих аґенціях, які повстали для обслуги молодих хлопців і дівчат.

Наконець комітет приступив до обдумання пляну для запобіження зростові дитячої проступности. В цьому згляді комітет віднісся до посадникового комітету для военної опіки над дітьми з такими пропозиціями: 1) Треба на місце людей, що вийшли зо штабу пробаційного департаменту дитячого суду, встановити нових, себто не оставляти їх місць необсаджених; 2) треба привернути вправних наглядців бюра дитячої допомоги при поліційнім департаменті, котрих скасовано при недавному зменшуванню буджету; 3) треба доповнити опорожнені місця в департаменті шкільництва, головно ті місця, що займаються слідкуванням за ходженням дітей до школи й веденням дітвори; 4) треба збільшити буджет для департаменту здоровля, аби додати до нього більше працівників; між іншим, наприклад, збільшити число наглядців у парках, які мали би дивитися за дитячими проступцями.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ТОРОНТО, ОНТ.

Новий відділ У. Н. С.

Дня 28. грудня м. р. відбулись перші збори членів-основників і нових членів відділу 453 У. Н. Союзу, що заіснував при греко-православній громаді, під ч. 404, Бетгерст вулиця. Збори скликав п. Я. Ковальчук, що пояснив ціль нарад, а на писаря покликано п. Я. Охітву. Опісля п. Ковальчук покликав до слова п. В. Гірняка, орґанізатора У. Н. Союзу на Канаду. Орґанізатор представив присутним у дуже змістовний спосіб завдання У. Н. Союзу та ту велику роботу, яку ця орґанізація виконує для загального добра. Потім відбувся впис нових членів. Вписалось їх 11 осіб. По вписі відбувся вибір заряду. Вибрано предсідником п. Білого через аклямацію. В такий самий спосіб вибрано ще таких урядників: Й. Шміґельський, касієр; Я. Ковальчук, секретар. Провірна комісія: Я. Охітва, М. Бундза. По скінченню виборів ухвалено на внесення п. Ковальчкуа назвати відділ ім. Св. Михаїла. На тім закінчено наради.

Президія зборів: Я. Ковальчук, голова; Я. Охітва, писар.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 19. січня 1943 помер у 66. році життя в Геммонд, Інд.,

АНТІН БЕК,

член Бр. св. І. Хрестителя, від. 107 У. Н. Союзу.

Покійний походив зо села Синява, повіт Сянок, Західна Україна. Полишив у великім смутку жену Катерину, одного сина Михайла і пять дочок: Олену, Марію, Анну, Катерину і Софію та пять внуків.

Похорон відбувся дня 22. січня 1943 при участи членів і приятелів. — В. Й. П.!

Іван Матейчук.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Місьчні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 301, відбудуться в неділю, 7. лютого, зараз по Сл. Божій, в парохіяльній ґали при 1944 В. Ірі вул. На річних зборах було мало членів і лишилося багато справ до рішення. Тому просимо всіх членів і членкинь прийти на ці збори. Кожний член обов'язково повинен принести спис, за кілько купив воєнних бондів, або листовно повідомити секретаря якнайскорше. На річних зборах вибрано такий уряд на 1943 рік: Лука Доманьчук, предс.; А. Семчук, заст.; К. Ґавлічинський, кас.; П. Гнатишин, рек. секр.; М. Горний, фін. секр.; М. Древніцький і Т. Кашинський, контр. — За уряд: М. Горний.

ПІТСБУРҐ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя; від. 96, повідомляє, що річні збори відбулися 20. грудня і на них вибрано такий уряд на рік 1943: А. І. Василик, предс.; Іван Войтович, заст.; Дмитро Василик, секр.-кас.; Стефан Гриб, заст.; контр. комісія: Матвій Лащик, Анна Шпер, Дмитро Годик. Наступні збори відбудуться в неділю, 7. лютого, точно в годині 2. пополудні, під ч. 723 Карсон Стр. С. С. Усі члени повинні явитися на збори і полагодити позісталі справи. Кожний член має сказати секретареві, за кілько він купив воєнних бондів. На зборах буде приявна пані Малевич, заст. гол. предс. У. Н. Союзу. Члени, котрі позичили гроші на свої грамоти, повинні сплачувати бодай процент. — За уряд: Д. Василик, секр.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ТАРЗАН, ч. 708. Камінне серце.

„Ми можемо мати подостатком корму для всіх", заявив Джеґер, підходячи до товариства ближче. „Але мусимо забути про тих, що безвартні".

З тими словами він вказав рукою на хворого Еґаліса, та на дитину Карісу. На ті слова серед всіх запанувала довша мовчанка.

Старушка Ейкерс заговорила: „Що ти задумуєш з ними зробити? Заморити їх голодом?" Джеґер замахав своїм дрючком у повітрі.

„Я не був би аж такий жорстокий", відповів він з циничним усміхом. „Я ставлю пропозицію, щоби вони повмирали скоро, без болів".